

Van het bestuur

In het vorige Bulletin informeerden wij over de stand van zaken aangaande de vacature voor het voorzitterschap. Het bestuur heeft deze zomer natuurlijk niet stil gezeten, maar we beginnen niettemin zo'n beetje aan de grenzen van ons eigen netwerk te komen. Toch maar niet getreurd of gewanhoopt, wij hebben de hulp ingeroepen van een formateur (we refereerden al eerder aan de parallel met de landelijke politiek). We zijn blij, dat we gebruik mogen maken van de diensten van een gerenommeerd oud-bestuurslid, dat verder op zoek gaat naar die nog verborgen voorzitter. Hij of zij moge weten, "you can

run, but you can't hide".

Deze gang van zaken heeft onder andere tot gevolg dat we een beetje op de zaken durven vooruitlopen en in het voorjaar weer een symposium organiseren. Het is natuurlijk het verhaal van de beer en de huid, want wij stelden vanwege onze demissionaire status een symposium voor deze herfst juist uit,

maar te lang willen we niet zonder. Het is per slot van rekening één van de statutaire pijlers van onze vereniging. Naar het zich laat aanzien zal het een soort vervolg zijn op de lezing van Nico Smit tijdens het vorige symposium over 'leren leren', als u begrijpt wat wij bedoelen. We houden u op de hoogte, dus let op de website, want die gaat steeds belangrijker worden voor de informatie-uitwisseling. Ut crescat, ut floreat!

Van de redactie..

De overstap naar een nieuw en moderner Bulletin verloopt niet helemaal vlekkeloos: zoals u zult hebben gemerkt verscheen het vorige Bulletin plotseling op A5-formaat!...

Wij ontvingen reacties van ongeruste leden die zich genoodzaakt zagen behalve hun leesbril ook nog een loep te gebruiken om het Bulletin te kunnen lezen. Ter geruststelling: voortaan verschijnt het Bulletin weer in leesbaar formaat.

Het Bulletin valt dit keer iets dunner uit dan gewoonlijk. De zomerstop en de gebruikelijke drukte aan het begin van het nieuwe seizoen hebben de redactie weinig tijd gegeven om 'erop uit te trekken' en reportages te maken.

Mocht u vakliteratuur tegenkomen waarvan u zegt: dát zouden mijn collega's eens moeten lezen, laat het ons alstublieft weten. Ook nieuwtjes, tips, onderwerpen die zich lenen voor een artikel of onderzoekje, en andere relevante kopij worden door de redactie zeer op prijs gesteld! Gaarne via de mail: redactie@zangpedagogen.nl.

de EVTA-councilmeeting

door Cora Peeters

Op 15 september 2007 vond in Kudowa – Polen de EVTA-councilmeeting plaats. De afgevaardigde landen waren: Oostenrijk, Denemarken, Finland, Frankrijk, Duitsland, IJsland, Italië, Nederland, Polen, Slovenië, Zweden, Zwitserland, Engeland.

Als gast waren er afgevaardigden uit Letland, Kroatië en Tsjechië.

Nadat de presidente van de EVTA, Prof. Norma Enns, de vergadering had geopend en overeengekomen was dat de voertaal van deze bijeenkomst Engels zou zijn, met waar nodig Duitse vertaling, werd de financiële situatie van de EVTA onder de loep genomen. Met betrekking tot de komende 'Vocal pedagogy week' werd medegedeeld dat na heel veel papier- en vergaderwerk een subsidie was toegekend door de Europese Unie en dat dit feit uiteraard zeer verheugend is. Hierna werd het financieel verslag over 2006 door de penningmeester gepresenteerd en doorgenomen. Vervolgens werd het verslag goedgekeurd door de kascontrolecommissie.

Het volgende punt op de agenda was het verzoek van Letland en Kroatië te mogen

toetreden tot de EVTA. Bij stemming bleek dat dit verzoek unaniem werd gehonoreerd. Ontroerend was het om te zien hoeveel dit betekende voor de afgevaardigden van deze nog jonge organisaties. De LATS (Letland) is opgericht op 10 november 2006 en de HUVOP (Kroatië) zelfs nog korter geleden, op 10 juli 2007. Uit hun verslag kwam naar voren dat het voor deze landen belangrijk is om materiaal te krijgen over vocal pedagogy in hun eigen taal.

Vervolgens kwam de verkiezing van een nieuwe president aan de orde. Omdat zich geen nieuwe kandidaten voor deze functie hadden aangemeld en Prof. Norma Enns bereid was zich herkiesbaar te stellen werd dit voorstel unaniem aangenomen. Prof. Enns is daarmee benoemd voor een volgende periode van vier jaar.

Aangezien websites steeds belangrijker

worden in de huidige tijd werd voorgesteld dat de nationale organisaties alle hetzelfde EVTA logo gaan gebruiken bij vermelding op de site. Bijgeleverd werd een disc met het actuele logo voor de webmasters van de diverse organisaties.

Projecten voor de komende jaren:

Er zijn uitnodigingen uit Zweden en Duitsland gekomen voor een Vocal pedagogy week. Beide uitnodigingen zijn aangenomen. De planning is om dit van 5-10 oktober 2008 in Stockholm te laten plaatsvinden en in het voorjaar van 2009 in Duitsland. Uiteraard zal er weer veel papierwerk aan te pas moeten komen om subsidie te krijgen voor deze projecten en moet heel goed gekeken worden naar de financiële haalbaarheid ervan.

Ook zal er van 15-19 juli 2009 weer een ICTV 7/ Eurovox XI congres plaatsvinden met als thema 'Singing Past and Present: Transcending Style'.

's Middags heeft Prof. Enns een lezing/workshop gegeven over het functioneren van organisaties en hun (bestuurs-)leden. Dit om de EVTA-leden meer inzicht te geven in het functioneren van hun eigen organisatie en hoe dit te verbeteren indien gewenst.

Hierna werd de vergadering gesloten en vastgesteld dat de volgende councilmeeting op 10 oktober 2008 zal plaatsvinden te Stockholm.

De EVTA 'Vocal pedagogy week'

door Cora Peeters

De 'Vocal pedagogy week' (17-22 september 2007, te Kudowa - Polen) begon met een informele kennismakingsavond op zondagavond in het theater van Kudowa. Alle deelnemers, studenten zowel als docenten, waren aanwezig. Het thema was "Si. Mi chiamano.....". Iedere student presenteerde zich met een aria of lied naar eigen keuze, begeleid door een van de drie aanwezige pianisten. Doordat dit plaatsvond in het theater pakte de avond iets minder informeel uit dan wellicht gewenst was, zeker voor sommige studenten. Hierna volgde een kennismakingsdiner in één van de plaatselijke restaurants.

Op maandag werd aangevangen met het lesprogramma. Iedere dag begon met een uur beweging, onder leiding van hetzj dansdocenten, hetzj dramadocenten. Dit was geprogrammeerd voor studenten én docenten. Goed is om te merken hoeveel energieverder dan aan de dag begint.

Vervolgens begon om 10.00 uur het pedagogieprogramma. Dit duurde tot 13.45 uur. Docenten en studenten waren ingedeeld in drie groepen, die om de twee dagen met een ander thema werkten. Dit was dan onder begeleiding van een van de zgn. senior teachers, Prof. Helga Meyer-Wagner, Prof. Elisabeth Bengtson-Opitz en Prof. Gerhard Faulstich, die moesten zorgen dat een en ander gladjes verliep. De thema's waren:

- Zingen leer je door te zingen
- Team Teaching
- Supervisie tijdens verschillende leersituaties.

In de groep met het thema 'Zingen leer je door te zingen' zong een student een lied waarna er gekeken werd door de eigen docent en de senior teacher wat de moeilijkheden op technisch en muzikaal gebied waren. Aan de hand van het lied werd er aan techniek en interpretatie gewerkt. Nadeel van deze werkvorm was dat het erg op een masterclass leek en de overige docenten weinig gelegenheid kregen om te participeren.

In de groep 'Team Teaching' was de opzet anders. In eerste instantie werd begonnen met een lessituatie tussen de student en eigen docent. Vervolgens werd deze overgenomen door een andere docent en later participeerde de hele groep. Dit leverde interessante discussies en lesmomenten op. De volgende dag kreeg de docent een andere, niet eigen student, toegewezen om

mee te werken en dit leverde ook weer de nodige verrassingen op. Nadeel bij dit onderdeel was dat de Poolse docenten geen andere taal dan Pools beheersten en dat het ondanks de aanwezige vertaalster moeilijk was om echt te communiceren.

Bij 'Supervisie tijdens verschillende leersituaties' werkte een docent een beperkte tijd met de eigen student, waarna de les geëvalueerd werd door de senior teacher. Ook de andere docenten en studenten konden nu participeren. Er kwamen op zich heel interessante en leerzame aspecten aan het licht. Heel specifiek, technisch, taaltechnisch etc. Deze opzet was op zich best leerzaam, maar met name de docenten hadden een hoog 'terug naar de schoolbankengevoel'. Zo hier en daar was dat wel een beetje gênant als het ging om docenten die al hun hele leven lesgeven binnen het muziekvakonderwijs en echt wel weten waar ze mee bezig zijn. Gelukkig was er veel respect en openheid onderling zodat er ondanks de kanttekeningen sprake was van een prettige, werkbare sfeer.

Jammer was dat het tijdschema niet helemaal handig was gepland, in die zin dat een spanningsboog van 10.00 tot 13.45 uur nogal lang is voor de concentratie. Na de lunchpauze was er in de middag gelegenheid tot het bijwonen van masterclasses van de senior teachers. Studenten konden daarop intekenen en hun docenten konden daarbij aanwezig zijn of naar een van de andere classes gaan. Ook was er in de middag gelegenheid voor 'free-teaching'. Studenten konden een privé-les nemen bij een docent van hun keuze. Gevolg hiervan was dat door ruimtegebrek op de gekste plaatsen werd lesgegeven. Op zich werkte dit bijzonder

EVTS-reacties

sfeerverhogend. Niemand keek raar op als er midden in de gang een docent oefeningen aan het doen was met een student.

Aangezien er zowel op donderdagavond als op zaterdagavond concerten door studenten waren gepland, werd in de middagen hier ook voor gerepeteerd. Deze concerten waren vrij toegankelijk voor de bevolking van Kudowa die zich inderdaad in groten getale liet zien. Beide concerten waren erg leuk en je kon de groei van iedere student gedurende de week goed horen!

Daarnaast waren er voor de studenten en docenten twee excursiemiddagen en -avonden georganiseerd. Dit was niet alleen plezierig en ontspannend, maar hierdoor konden de docenten zich ook iets meer bezighouden met de studenten buiten een les-situatie. Doordat de docenten en studenten in Kudowa om logistieke redenen niet in één verblijf konden worden ondergebracht was dit spontane contact tot dan toe niet echt ontstaan.

Ten slotte, Kudowa is een prachtige stad en de deelnemers hebben volop van de omgeving en van het mooie weer kunnen genieten!

Al met al kan gezegd worden dat de 'Vocal pedagogy week' een succes was. Omdat een week als deze nooit eerder georganiseerd is door de EVTA, was het toch afwachten hoe alles zou uitpakken, niet in de laatste plaats voor de organisatie. We mogen tot de conclusie komen dat de meeste Europese docenten op één lijn zitten, en dat de verschillen niet echt verschillen zijn maar eerder andere invalshoeken. Deze zijn weer interessant voor de discussie. Dit is een uitermate verheugend feit, samen met het feit dat iedereen echt open stond voor elkaar, zowel studenten als docenten, en echt naar elkaar luisterde en van elkaar wilde leren. Ik hoop dat dit initiatief volgend jaar in Zweden voortgezet wordt, met een nog verfijndere opzet. Het is uiterst zinvol om elkaar op deze basis aan het werk te zien.

reactie van Maria Rondèl

Wanneer conservatoria, muziekschooldirecteuren, managers en projectleiders eisen gaan stellen met betrekking tot de EVTS methode, zou ik me zeker zorgen maken. Mijn jongere collega's moeten zich breed oriënteren. In de zangmethodiek leiden immers meer wegen naar Rome!

Onlangs heb ik in Birmingham voor de Aotos een lezing gegeven met de verschillende (belt-) methodes als onderwerp. Mijn research daarvoor liep van 1985 (!) tot heden. Interessant waren de overeenkomsten en de controversiële uitspraken in de methodes.

Voor mij is het na meer dan 25 jaar "To belt, or not to belt", duidelijk dat geen enkele zanger hetzelfde is/klinkt, dus op iedereen de EVTS toepassen (waar de stem getraind wordt in objectieve mogelijkheden, dus niet gerelateerd aan subjectieve schoonheidscriteria), lijkt te gaan leiden tot dezelfde klank.

Rectificatie

In het laatste Bulletin (juli 2007) is de reactie van Antoinette Kouwenberg met betrekking tot de EVTS-discussie niet helemaal juist weergegeven. Hier volgt de correcte versie: *Antoinette Kouwenberg heeft in het verleden les gegeven aan het conservatorium en de dansacademie in Tilburg, afdeling Musical- en Muziektheater. Momenteel geeft zij les aan de conservatoria van Alkmaar en Rotterdam. Op deze conservatoria hebben alle docenten EVTS gedaan en een aantal van hen heeft een licentie behaald. Er wordt daar veel gewerkt met deze methode. Inderdaad met enthousiasme. Voor Antoinette Kouwenberg is EVTS een methode met een meerwaarde, met duidelijkheid en een methode die meestal ook snel en gemakkelijk is in te zetten in het zingen. Studenten, zo zegt zij, maken vaak snel vorderingen door de aanwijzingen in praktijk te brengen, met behoud van eigen kleur/timbre. Een stemkwaliteit die 'gezocht' moet worden, die niet eigen is, zoals 'belt' voor een klassiek geschoolde stem of een meer klassiek geluid voor een belter, is vaak eenvoudig te vinden door de heldere en duidelijke aanwijzingen die je kunt geven. Antoinette Kouwenberg werkt er graag, maar niet uitsluitend mee. Door alle jaren van ervaring en eigen scholing is het mede geïntegreerd in haar manier van werken met studenten aan hun stem, aan zingen, aan dictie, met liefde voor de muziek en het theater.*

Aldus hoopt de redactie hiermee meer recht te hebben gedaan aan de reactie van Antoinette Kouwenberg.

boekbespreking

The Art of Auditioning

door Anthony Legge

Een leerling begeleiden op weg naar een auditie voor een examen, een dirigent, een impresariaat is een belangrijke taak. Veel zangers komen wel eens voor een beoordelingscommissie te staan. De ervaring van hun zangdocent zullen ze kunnen gebruiken bij de voorbereidingen. Er zijn ook tal van handige boeken en gidsen die informatie geven over de kunst van het auditeren.

A Handbook for Singers, Accompanists and Coaches, geschreven door Anthony Legge (Edition Peters, ISBN 1-901507-56-4), 230 pagina's, € 19,20

Dit boekje geeft aanwijzingen over de keuze van muziek en begeleiding.

Een beschrijving van een auditedag, hoe een CV op te stellen en zelfs een kleine aanwijzing voor een zangtechniek (!).

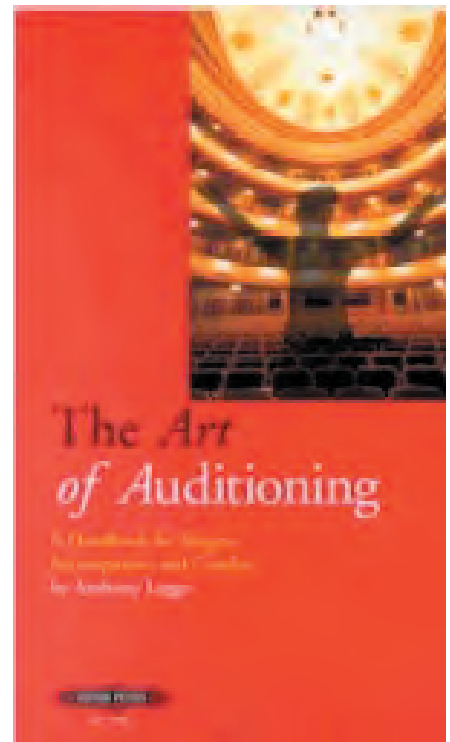
Het boekje (205 blz.) heeft 3 delen:

1. auditie-techniek

2. aanbevolen repertoire (ingedeeld per stemsoort en uitleg over stemtypes)
3. index van (opera)aria's (want daar gaat het in dit boek wel vooral over)

Het boekje is een Peters uitgave, er staat dan ook bij elke aria-titel een Peters –nummer maar ook een uitleg over de opera, de plaats van de aria in het stuk en de duur van de aria en natuurlijk de omvang van de aria.

Daarnaast bevat het een groot overzicht van festivals, competities, adressen van opera-huizen en agenten (vooral handig voor vakstudenten).

Auditie doen

door Dale Duesing

Het auditie doen, van twee kanten bekeken, lijkt me een interessant onderwerp. Zowel van de kant van de zanger als van de kant van de luisteraar/beoordelaar.

Toen ik een jonge beginnende zanger was, werd ik soms gevraagd om auditie te doen voor een dirigent of regisseur en ik herinner me zeer goed de spanning die dat met zich mee bracht.

Ik dacht dat het erg belangrijk was om iedere toon op de juiste plek te hebben, dat de techniek

onberispelijk moest zijn en dat mijn woorden duidelijk zouden klinken. Nu ik zelf vaak naar zangers luister die auditie doen voor een opera die ik dirigeer, merk ik dat ik de situatie heel anders beoordeel. Ik denk dat de presentatie even belangrijk is als de techniek. Als iemand die auditie doet niet in staat is de aria te brengen in de daarvoor vereiste sfeer, dan is de presentatie veel minder inte-

ressant ook al is de techniek perfect.

Vandaag de dag willen we zangers die ons moeten laten geloven dat wat ze zingen echt, eerlijk en fascinerend (onweerstaanbaar) is. Daarom zeg ik, na veertig jaar in dit beroep: zangers moeten net zo goed nadenken over de presentatie als over de techniek. Meestal betekent dit: geloof wat je zingt. Soms vraagt het een beetje lichaamstaal, hoewel subtiel.

Maar terugkerend naar de situatie van de zanger die auditie doet, zou ik willen zeggen: als je de vreugde van het zingen in je lichaam voelt, komt dat neer op het beste

uit je zelf halen. Na veertig jaar word ik nog steeds gegrepen door mooi zingen. Mooi zingen is echter nog mooier als het me ook iets zegt over de zanger.

In 1994 riep het Duitse blad Opernwelt de Amerikaanse bariton Dale Duesing (1947) uit tot 'zanger van het jaar'. Al veertig jaar zingt hij rollen aan de Met, de San Francisco Opera, la Scala, Covent Garden en bij de Nederlandse Opera. In Frankfurt debuteerde hij onlangs als regisseur met 'Il Viaggio a Reims' en momenteel voert de Nationale Reisopera Cherubini's 'Medea' uit in zijn regie. (www.reisopera.nl)

Audities-een noodzakelijk kwaad!

door Jean Copland

Om aan de bak te komen als zanger - zowel in het professionele als amateur circuit moet men zich bloot stellen aan het fenomeen 'auditeren' - in feite een vocale sollicitatie.

Als zangeres heb ik zelf heel veel audities gedaan en ik vond het altijd een zenuwslopende ervaring. Nu zit ik al jaren aan de andere kant van de tafel om zelf zangers te beoordelen en te casten. Zangers, zoals ik uit eigen ervaring weet, worden helaas niet altijd met respect behandeld in een auditie-situatie, het is vaak te afstandelijk en soms grenzend aan gedesinteresseerde arrogantie. Ik probeer altijd auditanten zo vriendelijk mogelijk op te vangen en aan te moedigen tijdens hun auditie. Oogcontact en een vriendelijke glimlach kan een zenuwachtige auditant redden! Hieronder een paar opmerkingen in de richting van de auditiecommissie!

Wat zoek ik ?

Een mooie stem - een stem die communiceert
Een goede techniek
Goede uitstraling en presentatie
Iemand die de muziek begrijpt
Stem en uiterlijk zijn met elkaar in harmonie

Mijn ervaring is dat het zelden voorkomt dat alle bovengenoemde elementen aanwezig zijn. Een mooie stem alleen is tegenwoordig niet genoeg. Communicatie en presentatie zijn net zo belangrijk.

Hoe de zanger zichzelf presenteert is van groot belang. In het huidige zangklimaat is uiterlijk zeer belangrijk. Mooie kleding, dames en heren, een verzorgd uiterlijk is gewoon een vereiste. Ik heb al te vaak moeten meemaken dat auditanten zich slordig gekleed presenteren. Vergeet niet dat een auditie eigenlijk een verkoopmoment is - de zanger probeert zichzelf te verkopen door de auditiecommissie ervan te overtuigen dat hij of zij het meest geschikt is. Een zanger is een product en de auditiecommissie is de afnemer van het product.

Mijn lerares in London zei altijd dat mensen horen met hun ogen!! Dus besteed tijd en zorg aan je uiterlijk door te oefenen voor de

spiegel thuis. Hoe zie ik er uit als ik zing? Maak ik rare bewegingen? Wat doe ik met mijn handen, voeten, knieën? Straal ik alleen maar angst uit? Gezichtsuitdrukking?

Wat wil ik horen ?

Drie goede aria's (opera) - die zowel voor de stem als voor het uiterlijk van de auditant geschikt zijn.

Alles goed voorbereid en uit het hoofd.

Geen bladmuziek.

Een aantal aria's uitkiezen die goed in je stem liggen is makkelijker gezegd dan gedaan: de ene ligt beter dan de andere. Zorg dat je met je beste aria begint, want het is anders niet zeker dat je de kans krijgt om die te zingen.

Ken de mogelijkheden van je stem goed. Al te vaak kiezen auditanten veel te zwaar repertoire uit. Liever iets simpeler mooi gezongen, dan een technisch moeilijke aria boven je capaciteiten.

Het moet geloofwaardig blijven. De stem en het uiterlijk moeten passen. Blijf realistisch in je ariakeuze en kies rollen uit die je ook zou kunnen spelen. Een Despina van 1 meter 80 en 35 jaar oud heeft geen zin!

Etiket

Bij binnenkomst geen hand geven, alleen 'goedemiddag' en meteen naar de plaats bij de piano. Meestal mag je zelf je eerste aria kiezen dus begin altijd met je beste aria. Alles uit het hoofd!. Een kandidaat die met bladmuziek komt auditeren is niet goed genoeg voorbereid en kan eigenlijk wat mij betreft direct vertrekken.

Begeleiding

Het is altijd beter om je eigen vaste begeleider mee te brengen dan is er in ieder geval een zorg minder.

Afhandeling

Zorg dat alle formulieren, cv's etc, op tijd zijn ingeleverd. Er is niets irritanter voor de

organisatie dan kandidaten die slordig zijn met het inleveren van materiaal. Hoogstwaarschijnlijk maakt de auditiecoördinator deel uit van de auditiecommissie. Die kun je beter te vriend houden als je een baan wil krijgen!!

Jean Copland

Coördinator Resident Artists Programme

Nationale Reisopera.

Directeur Deutekom Concours.

IMPRO VOX

De Stichting Swing bracht onlangs 'Impro Vox' uit: een boekje over improvisatiemethodes voor de stem. Negen zangers belichten elk een onderwerp. Zo zijn er hoofdstukken over klassieke improvisatie, rap, beatboxing, Indiase improvisatie en vrije improvisatie. Ineke van Doom schreef een hoofdstuk over scat-zang. Het boekje is gericht op beginners en bevat ook een cd met voorbeelden en oefeningen.

Je kunt het boekje telefonisch of per mail bestellen via Stichting SWING (17,00 incl. verzendkosten): tel 072-5615649,

Mail: st.swing@tiscali.nl.

Informatie: www.swingweb.nl

Sopranen-Sopranen-Sopranen...

door Margreet Witsen Elias

*Nog even wil ik terugkomen op een zangeres uit de lijst in het vorige Bulletin: Régine Crespin, die enkele maanden geleden op tachtigjarige leeftijd is overleden. Zij heeft ook als vertegenwoordigster van de Franse zusterorganisatie enkele vergaderingen ter voorbereiding van de oprichting van EVTA meegemaakt. Maar wist u dat ze ook een boek geschreven heeft: *La vie et l'amour d'une femme* (uitgegeven door Fayard). In het eerste hoofdstuk vertelt ze dat haar grootmoeder, genaamd Mannolini, haar de liefde voor het zingen heeft bijgebracht. 'Ze zong altijd, zo vals als een soldeerbout (letterlijke vertaling), maar uit volle borst'.*

Maar nu terug naar de lijst: Régine Crespin stond op nummer 12, Elisabeth Schwarzkopf op nummer 11. Dat brengt ons bij nummer 10. Op die plaats staat Emma Kirkby (geb. 1949). Ze is soliste, maar haar stem voegt zich ook gemakkelijk in een ensemble. Met haar vibratoloze stem heeft ze nieuw licht geworpen op de muziek van Hildegard van Bingen tot Schubert. Ze heeft een groot gevoel voor tekst, is zeer muzikaal en heeft – op muziekhistorisch gebied – baanbrekend werk gedaan. De vroege muziek heeft ze ontdaan van overbodige romantiek. Een uitspraak van haar: "Als zanger ben je bijna nooit helemaal alleen – er is altijd wel iemand met wie je kan zingen of met wie je contact maakt."

Opname: Emma Kirkby sings Händel etc. Decca 458 0842.

Nummer 9: de grote Noorse sopraan Kirstin Flagstad (1895-1962). Ze was al veertig toen ze haar debuut maakte in de Met in New York. Door critici werd ze 'wel de 'diva van de decibellen' genoemd. Maar luister eens naar haar prachtige gepolijste stem in vroege opnamen. Voor de muziek van Gluck (en zelfs Purcell) kon ze haar stem slank maken, terwijl ze met de strijdkreet van Brünnhilde

iedereen deed sidderen. Richard Strauss componeerde voor haar de Vier laatste Lieder, die ze ook op de première zong. Volwassen mannen hielden als zij zong, waarop ze reageerde met: "Eigenlijk zijn alle mannen romantisch." Haar uitspraak: "Ik was nooit eerzuchtig. Ik wilde altijd een gewone vrouw zijn."

Opname: Wagner – Tristan und Isolde (1952), Naxos 8.110321/4.

Dat brengt ons naar Margaret Price, geboren in Wales in 1941, nummer 8 dus. Iemand heeft haar eens de 'meest veelzijdige' sopraan genoemd, omdat ze zich even goed thuis voelde in de opera's van Mozart, Wagner, Strauss en Verdi als in liederen. Ze heeft nooit in de Tristan und Isolde gestaan, maar er is wel een opname van gemaakt o.l.v. Carlos Kleiber, die overweldigend is. Haar eigen woorden: "Eerst zei ik nee toen ik gevraagd werd voor Donna Anna in Don Giovanni, omdat ik die partij te moeilijk vond – de tessitura ligt zo verraderlijk hoog – maar uiteindelijk heb ik het aanbod aanvaard en de rol heeft mijn carrière gemaakt." Na lang aarzelen besluit ik toch dat onderstaande opname haar beste is, maar ze is eigenlijk even indrukwekkend in liederen van Schubert en Strauss, in opera-aria's van Mozart als in Amelia uit Un

ballo in maschera van Verdi.

Opname: Wagner – Tristan und Isolde (zie hierboven), DG 4775355.

Lucia Popp (1939-1993), die veel te jong aan kanker is gestorven, brengt ons naar nummer 7. Op het toneel was ze een charmante, maar ook wel een verleidelijke verschijning. Haar voorouders stamden uit het Oostenrijks-Hongaarse Rijk, dat verklaart wellicht haar levendigheid. Ze begon haar carrière als Koningin van de Nacht in de Zauberflöte van Mozart en maakte naam in vele Mozart rollen. In het Tsjechische repertoire was ze subliem. Naarmate haar stem rijper werd verschoof haar repertoire naar meer lyrische partijen zoals die in de opera's van R. Strauss (Marschallin – Rosenkavalier; titelrol in Arabella en de gravin in Capriccio). Ook operette deed ze. Haar laatste opname is die van de Vier laatste Lieder van Strauss. Een uitspraak van haar is: "Omdat ik gemakkelijk met mensen om kan gaan in het gewone leven, kan ik me ook gemakkelijk op het toneel bewegen. Ik ben extravert – en dat helpt."

Opname: The very best of Lucia Popp – EMI 585 1025.

En nu gaan we naar een Spaanse zangeres als nummer 6 en wel Monserrat Caballé (geb.1933). Als ze over het toneel beweegt doet ze denken aan een Spaans galjoen. "Ik ben geen diva", zegt ze, "en ook nooit geweest. Alleen de muziek telt, het aanbrenge van de nuances in de muzikale lijn." Het had weer zin om de opera's van Bellini en Donizetti op te voeren omdat zij op de manier waarop ze de rollen zong ervoor zorgde dat men er weer van kon genieten. "Het enige dat je moet doen", zei ze, "is deze muziek op de juiste manier te zingen. Genieten van de klank moet men!" Nog een uitspraak: "Als de zanger werkelijk voelt en ervaart waar de muziek over gaat, dan klinkt de tekst vanzelf

oprecht.”

Opname: The very best of Montserrat Caballé – EMI 575 8912

De Zweedse sopraan Birgit Nilsson (1918-2005), en groot vertolkster van Wagner rollen, is nummer 5 op onze lijst. We hebben haar nog mee kunnen maken tijdens een masterclass op het EVTA congres in Helsinki. Ze stond bekend om haar geweldige gevoel voor humor, zoals het verhaal dat ze vertelde in een interview over de zeer zenuwachtige burgemeester van Bayreuth, die haar na een uitvoering met moeite te spreken kon krijgen, omdat ze zoveel bewonderaars om zich heen had staan. Hij wilde haar natuurlijk complimenteren en zei: “Mevrouw Nilsson wij willen u wel in Bayreuth begraven!” Ze was een eenvoudig boerenmeisje dat tijdens haar leven in de operawereld al een legende werd. De interpretaties van haar Salomé (Strauss) en Turandot (Puccini) zinderen. Haar zingen wordt soms beschreven als koel, maar de stem heeft eigenlijk de glans van ijs en is puur. Ze vereenzelvigde zich helemaal met de persoon die ze moet verbeelden. Haar uitspraak (ook tijdens het EVTA congres): “Ik doe niets bijzonders. Ik rook niet. Af en toe drink ik een biertje of een glas wijn. En ik had de goede ouders.”
Opname: Wagner – *Tristan und Isolde* o.l.v. Solti; Decca 4790 8142.

Voor nummer 3 gaan we naar de andere kant van de oceaan: Leontyne Price (geb. 1927), de meest vooraanstaande lyrisch-dramatische sopraan van haar generatie in de VS. Ze kreeg internationale erkenning door haar vertolking van lyrische, lirico-spinto dramatische rollen. Maar ze wordt toch het best herinnerd door de manier waarop ze de heldinnen van Verdi en Puccini neerzette op de planken, en vooral de titelrol in Aïda. Von Karajan prees haar voor de vertolking van Donna Anna uit Don Giovanni van Mozart en hij koos haar voor zijn eerste opname van de Carmen van Bizet. Zij heeft deze rol echter nooit op de planken gezet. Leontyne Price is er om bekend dat ze het geluid van haar eigen stem bewonderde, maar uit haar mond klonk dat niet arrogant. Ze had een stralende hoogte en de manier waarop zij naar de hoge C gleden veroorzaakte bij het publiek kippenviel. In het begin van haar carrière schitterde ze als Bess in Porgy and

Bess van Gershwin, maar ze zong ook Madame Lidoine uit de Dialogues des Carmelites van Poulenc tijdens de première in de VS. Ze was zeer nauw bevriend met Samuel Barber; hij schreef voor haar de Hermit Songs en de rol van Cleopatra in zijn opera Anthony and Cleopatra. Hun namen zijn vooral verbonden aan de prachtige opname van Knoxville: Summer of 1915. Haar uitspraak: “Als ik eenmaal op het toneel sta voel ik me geweldig. Ik voel me dan helemaal op mijn plaats.”
Opname: Bizet – *Carmen* o.l.v. Von Karajan; RCA 74321 39495-2.

Weer terug naar Europa, Spanje om precies te zijn: Victoria de los Angeles (1923-2005), die ik begin zestiger jaren heb horen optreden met Elisabeth Schwarzkopf en Gerald Moore aan de piano in de Royal Festival Hall in Londen. Onvergetelijk! Later, terug in Nederland, heb ik natuurlijk de lp gekocht die van dit concert gemaakt is. Ze had veel concurrentie – denk maar aan Callas, Schwarzkopf. Ze was bescheiden en wars van scènes die de carrières van haar collega’s kleurden. De emoties die zij tot uitdrukking brengt klinken echt. Ze was perfect voor de rol van Carmen van Bizet met haar weke mezzo klank en verleidelijke laagte. Andere gedenkwaardige rollen zijn die van Marguérite in Faust van Gounod en Manon in Manon Lescaut van Massenet. Gezien haar bescheidenheid zal haar uitspraak u niet verbazen: “Ik heb nooit zangeres willen worden. Ik vind zingen heerlijk en zingen met anderen eveneens. Maar aan uiterlijk vertoon heb ik altijd een hekel gehad. Daarom denk ik eigenlijk dat ik geen zangeres ben, maar een menselijk wezen dat haar hele leven al zingt.”
Opname: Puccini – *La Bohème* o.l.v. Thomas Beecham; EMI 567 7502.

Joan Sutherland (geb. 1926), is nummer twee. Ze is geboren in Sydney, Australië, waar ze studeerde en al ervaring opgedaan had voordat ze naar Londen ging in 1951. Ze bleef niet onopgemerkt en ging zingen bij de Covent Garden Opera Company. De Australische pianist Richard Bonynghe, met wie zij later trouwde, ontdekte de coloratuurmogelijkheden in haar stem en op 17 februari 1959 was de première van Lucia di Lammermoor van Donizetti in Covent Garden, waarin zij de hoofdrol zong. Die avond heeft haar leven veranderd. In 1960 trad ze op in Venetië

in Alcina van Händel en sindsdien noemden de Italianen haar La Stupenda. Elke zangtechnische uitdaging in de opera’s van Rossini, Donizetti, Bellini en ook het 19^e eeuwse Franse repertoire kon ze aan. In 1990 nam ze afscheid van het toneel in een voorstelling van Les Huguenots van Meyerbeer bij de Australische Opera. Ze was een sterke persoonlijkheid, met een groot gevoel voor humor, nuchter en evenwichtig en een fabelachtige techniek. Tranen met tuiten heb ik gehuild, 1962, toen ik niet naar een concert van haar kon gaan - ik had al een kaartje – in de Royal Albert Hall in Londen. Ik kon geen vrij krijgen – ik werkte als au pair, hoewel ik recht had op die vrije zondagmiddag!!! Ze werkte enorm hard; haar uitspraak is de volgende: “Techniek staat aan de basis van elk streven naar vakmanschap. Of je nu sportvrouw bent of zangeresje moet een basistechniek ontwikkelen zodat je altijd weet wat je doet.”

Opname: Joan Sutherland – *The art of the Prima Donna* – Decca 467 1152

En nu zijn we bij nummer 1, Maria Callas (1923-1977)! Ook haar heb ik in levenden lijve gezien en wel in de onvergetelijke voorstelling van Tosca van Puccini in Covent Garden in 1964. Een kaartje (voor het schellinkje – dat was nog te betalen) kon ik van een wildvreemde overnemen. Ze was in New York geboren uit Griekse ouders; na de scheiding ging haar moeder met haar terug naar Griekenland. Haar internationale debuut was in 1947 en een internationale ster werd ze in 1951. Haar carrière heeft nauwelijks tien jaar geduurd. In 1965 trad ze in Londen voor het laatst in een opera op; in 1973-74 heeft ze nog met Giuseppe di Stefano een tournee gemaakt voor een comeback. Als ik me niet vergis is ze toen ook in Amsterdam geweest, maar dat optreden is niet echt in het geheugen van de mensen blijven hangen. Wel haar optreden in de vijftiger jaren tijdens het slotconcert van het eerste Holland Festival! Ze had al een grote reputatie tijdens haar leven, maar die is eigenlijk alleen maar groter geworden sinds haar dood. Vriend en vijand zijn het erover eens dat zij een groot artieste was. Opera is drama vond Callas en alles moest daaraan ten dienste staan. Werken van Donizetti en Bellini moeten net zo serieus genomen worden als die

vervolg op bladzijde 8

de kinderstem(4)

Van Kinderkoor tot Kamerkoor!

door José Lieshout

In het vorige Bulletin vroegen wij ons in het artikel 'Van Kinderkoor tot Kamerkoor?' af of de zangers die een voortraject in ensemblezingen op hoog niveau hadden gevolgd een grotere kans hebben te worden aangenomen bij de professionele koren. Wij praten hierover met Klaas Stok, koorleider van het Nederlands Kamerkoor, en met Monica Damen, manager van het Groot Omroepkoor.

Klaas Stok: "Bij de audities van het Nederlands Kamerkoor hebben wij de gewoonte eerst een voorselectie te doen aan de hand van het cv van de betreffende zanger, en eventueel van een opname. Koor- en ensemble-ervaring strekt daarbij zeker tot aanbeveling: veel zangers die bij ons worden aangenomen hebben al eerder ervaring opgedaan met ensemblezang. Je merkt dat die zangers zich makkelijker voegen in de groep."

Monica Damen: "Ook bij het Groot Omroepkoor wordt in beginsel positief gereageerd wanneer kandidaten een vooropleiding in ensemblezingen achter de rug blijken te hebben. Dit betekent vaak dat zij gewend zijn te luisteren naar het geheel en dat zij hun stem flexibel kunnen inzetten. En dat zij op een professionele manier kunnen functioneren in een koor. Dat zie je al bij het Nationaal Kinderkoor, waar die kinderen, hoe jong soms ook, zó gewend zijn op hoog niveau te werken dat je bijna zou vergeten dat het kinderen zijn."

Klaas: "Het is vooral een mentale instelling: gericht op het samen zingen en mengen in de groep.."

Monica: "… én dat zij goed van blad lezen..!"

Klaas: "Goed van blad kunnen lezen is meegenomen, maar hoe iemand zich voorbereidt is zijn probleem, als hij zijn zaakjes maar op orde heeft bij de eerste repetitie. Op een auditie is wat de zanger ten gehore brengt toch doorslaggevend, niet het voortraject.."

Monica: "Ja, maar soms hoor je bij een stem die nog in ontwikkeling is toch al duidelijk dat de zanger over een of twee jaar grote kwaliteiten te bieden zal hebben als ensemblezanger. Zo iemand houden we dan graag in de gaten. Vorig jaar hebben we voor het eerst een stagekoor gehad. In dit koor konden 3^e en 4^e jaars zangstudenten meedraaien in een project met het Groot

Omroepkoor. Op die manier sneed het mes aan twee kanten: de studenten konden in de praktijk ervaren hoe een professioneel koor werkt, en wij kregen een beeld van potentiële kandidaten. Je leert elkaar dan op informele wijze kennen, en de drempel om auditie te doen is voor een net afgestudeerd zanger veel lager."

Klaas: "Ook het NKK is bezig om bewuster aan te sluiten en contact te houden met de opleidingen, onder andere door stageplekken. Omdat wij veel in kleine bezetting werken is zijn dat wel iets lastiger inpasbaar dan bij het GOK. Maar wij vinden het van groot belang om contacten op te bouwen met zangers die het zingen in een beroepskoor echt ambiëren en die mogelijk inzetbaar zijn bij het NKK. Wat dat betreft heb ik grote verwachtingen van de nieuwe studiemogelijkheid (specialisatie ensemblezang, red.) bij de Messiaen Academie, waar wij in de toekomst nauw mee zullen samenwerken."

Monica: "Ensemblezingen is een vak waar je bewust voor kiest. Het is niet iets wat je gaat doen als je als solist niet genoeg werk blijkt te kunnen vinden. Dit kan niet genoeg benadrukt worden. Wij hebben al vaker geprobeerd de conservatoria te interesseren voor een speciale ensemble-opleiding. Dat blijkt echter praktisch en financieel vaak moeilijk haalbaar. Maar onmogelijk is het niet, getuige het feit dat op de Messiaen Academie vorig seizoen een dergelijke opleiding is gestart. Soms ook blijken hoofdvakdocenten huiverig te zijn hun studenten ervaring te laten opdoen in professionele ensembles. Men heeft het gevoel dat dit in de studiefase de vocaal-technische ontwikkeling negatief zou beïnvloeden. Wij nodigen hoofdvakdocenten altijd uit om eens te komen kijken bij een project, zodat zij kunnen ervaren dat er bij ons absoluut geen rare dingen gevraagd worden van de stem en dat wij jonge vocalisten zeer voorzichtig inzet-

ten. Tot nu toe heeft helaas pas een enkele docent de moeite genomen om inderdaad te komen en zich te verdiepen in de praktijk van het ensemblezingen."

Klaas: "Bij het NKK wordt overigens naast ervaring in ensemblezingen ook gelet op solistische mogelijkheden, omdat wij veel repertoire doen voor een bezetting van solostemmen. Maar het een sluit het ander zeker niet uit. In beide gevallen moet je gewoon zeer goed kunnen zingen! De ensemblezanger moet daarbij extra bagage hebben en het talent hebben om zich flexibel te kunnen voegen in de groep."

Monica: "Wij zijn het helemaal met elkaar eens!"

vervolg van bladzijde 7

van Mozart en Wagner. Dat bewees ze in de Norma van Bellini, haar lievelingsrol. Ze beweerde dat ze een hekel had aan de rol van Tosca, maar vooral in de tweede bedrijf laat ze je haren recht overeind staan. Haar stem was niet echt mooi, maar had een bijzondere uitdrukingskracht, vooral bij tragische scènes, en ze was een groot actrice. Hoe zeer zij zich verdiepte in haar rol en hoe zij daarin opging wordt geïllustreerd door de uitspraak: "Een opera begint lang voordat het doek opgaat en eindigt lang nadat het is neergelaten. Hij begint in mijn verbeelding, beheerst mijn leven en blijft daarvan deel uitmaken lang nadat ik het operagebouw heb verlaten."

Opname: Bellini – Norma, uit 1960. EMI 566 4282

Nieuw: master Ensemblezang

Onlangs werd bekendgemaakt dat de Messiaen Academie een master Ensemblezang start. De eerste professionele 'koorschool' in Nederland! Om een goede indruk te geven van de achtergronden en ambities van deze specialisatie volgt hier een (grote) selectie uit de officiële beschrijving van de master Ensemblezang.

De Nederlandse professionele ensemblezang staat internationaal in hoog aanzien. Vanuit grote en kleine koren en ensembles, zoals het Groot Omroepkoor, het Nederlands Kamerkoor, Quink en Gesualdo Consort, is de algemene klacht dat de opleiding aan Nederlandse conservatoria niet toereikend is voor de eisen waaraan zangers van die professionele ensembles moeten voldoen. De Messiaen Academie start met ingang van het studiejaar 2007-2008 in samenwerking met o.a het Nederlands Kamerkoor en het Groot Omroepkoor, een specialisatie Ensemblezang. Zangers die het ensemblezingen in hun studieplan hebben opgenomen krijgen hierop gerichte lessen in Arnhem, Enschede en Zwolle.

Harry van Berne en Lodewijk Meeuwse, docenten zang aan het ArtEZ Conservatorium en jarenlang werkzaam als ensemblezanger, verzorgen in samenwerking met de partner-koren, de invulling van het curriculum.

Een belangrijk deel van de opleiding bestaat uit individuele solfège-training. De zanger leert gericht om met de (solo)zangstem notenbeelden te realiseren en zo het innerlijk gehoor aan de stem te koppelen. Daardoor kan de zanger als ensemblemusicus zo functioneren, dat hij zijn stem in het totaal kan inpassen. Al zingend wordt tijdens repertoirepractica in- en overzicht verworven om vertrouwd te raken met de diversiteit aan klankmogelijkheden die duizend jaar ensemblemuziek de zanger biedt.

De specialisatie is er op gericht om de zanger concreet perspectief te bieden op het grote beroepsveld van de professionele ensemblezang. Toetsing en stages vinden in nauwe samenwerking met de partners plaats en (chef)dirigenten dragen projectmatig

aan de praktische invulling van de opleiding bij.

Onderwijsaanbod:

hoofdvak

Voor de hoofdvaklessen geldt het normale urenaantal met de mogelijkheid interne en externe docenten te kiezen. Dat komt neer op 60 minuten per week. Ook is er ruimte voor pianobegeleiding.

individuele gehoortraining

Gedurende 30 minuten per week wordt gebruik gemaakt van door Jan Wilbers speciaal voor zangers ontwikkeld materiaal.

ensemble gehoortraining

Gedurende 30 minuten per week wordt ook in deze lessen gebruik gemaakt van de nieuwe oefenstof. Hier wordt onderscheid gemaakt in melodisch en harmonisch horen. Deze lessen worden gegeven door aan het ArtEZ Conservatorium verbonden (koor)dirigenten: Kees Stolwijk, Rob Vermeulen en Jos Leussink.

repertoirepracticum

120 minuten per week intensieve training van a prima vista zingen aan de hand van bestaand repertoire, waarbij in de twee jaar durende practicumperiode in grote lijnen het hele palet aan stijlen en manieren aan de orde komt. Deze lessen vinden aan het eind van de maandag plaats van 16:00 tot 18:00u. De locatie varieert tussen Arnhem, Zwolle, Enschede, Hilversum (MCO) en Amsterdam (Beurs van Berlage). De lessen worden gegeven door Lodewijk Meeuwse en Harry van Berne.

projecten

Verder wordt bekeken in hoeverre al dit studiejaar een project (of diverse projecten) met de verschillende

(chef)dirigenten kan worden verwezenlijkt.

stages

Het is verplicht om per studiejaar minimaal 2 stages te volgen bij een van volgende al dan niet solistisch bezette ensembles: Nederlands Kamerkoor, Groot Omroep Koor, Capella Frisiae/Noordkoor, Consensus Vocalis, Capella Amsterdam, Capella Figuralis, Quink, Gesualdo Consort, ABC, Huelgas, Collegium Vocale. De operakoren staan niet in deze lijst omdat dat een te zeer verschillende (eveneens interessante) beroepspraktijk betreft waar de specialisatie 'ensemblezang' niet op is gericht.

Startkwalificaties

- goede motivering/brede belangstelling
- vocale flexibiliteit
- algemeen (solo)zangtechnische vaardigheden
- herkennen van repertoirestijlen
- goede toonvoorstelling/stijlbewustzijn
- voldoende basiskennis van notaties en sleutels
- voldoende solfègevaardigheden
- taalvaardigheden/tekstgevoeligheid
- ensemblezang is opgenomen in het studieplan
- Als de student wordt toegelaten voor de specialisatie 'ensemblezang' is daarmee ook bepaald dat de student stagewaardig is.
- Bij de toelatingsaudities wordt de commissie uitgebreid met een koor-dirigent van een van de hierboven genoemde stagekoren of eventueel een van de koordirigenten zijn die aan ArtEZ verbonden is.

Eindtermen

- volledige beheersing van de stem t.a.v. de discipline van het ensemblezingen

- goed van blad zingen van verschillende stijlen
- kennis van en inzicht in het repertoire
- beheersing van repertoire
- kennis van en kunnen zingen van diverse notaties en sleutels
- kennis van stemmingen en intonaties
- stages met goed gevolg afgesloten
- in staat zijn tot het verwerven van een free-lance contract bij één van de sta-gekoren
- onderzoek van een stijl of stijlaspect, te kiezen door de student. Resultaat van dit onderzoek vindt zijn weerslag in een werkstuk.

Repertoire, stijlen en voorbeelden

- Gregoriaans
- in cursusvorm (workshops met specialisten)
- Ars antiqua
- Leoninus en Perotinus Viderunt omnes
- Ars nova
- De Machaut isoritmiek
- Ars subtilior
- Cyprus & Foix, Ciconia, Phoebus
- Renaissance
- Dufay, Obrecht, Ockeghem, Brumel, Agricola, Josquin, Lassus, Monte, Willaert, De Wert, Victoria, Spaanse en Engelse madrigalisten, Sweelinck
- (Maniërisme)
- d'India, Gesualdo, Marenzio
- Seconda prattica Monteverdi, d'India, Caccini, Gesualdo
- Barok
- Schein, Scheid, heidemann, Schütz, Purcell, Blow, Rosenmüller, Tunder, Weckmann, Bach
- Maniërisme
- zonen van Bach
- Classicisme
- Mozart, Haydn, Eybler, Michael Haydn, Schubert
- Romantiek
- Beethoven, Brahms, Schumann, Strauss, Mendelssohn, Hensel, Wolf, Fauré, Gounod, Saint-Saens, Elgar, Parry, Vaughan Williams
- Impressionisme

- Debussy, Ravel, Schmitt
- Expressionisme
- Hindemith, Schönberg, Berg
- 20e eeuw
- Poulenc, Milhaud, Martin, Messiaen, Dallapiccola, Eisler, Stockhausen (aleatoriek), Ligeti, Berio, Nono, Scelsi, Britten, Walton, Stravinsky, Copland, Ives, Barber, Manneke, Schat, Escher, De Leeuw, Rautavaara

AANKONDIGING

Audities World Youth Choir 2008

Jong talent gezocht

In de zomer van 2008 gaat het World Youth Choir - een koor van jonge zangers - op tournee naar Hong Kong. Zo'n tachtig getalenteerde zangers en zangeressen tussen de 17 en 26 jaar worden hier jaarlijks voor geselecteerd. Het deelnemen aan dit project is voor de zangers een belangrijke, verrijkende, inspirerende en motiverende ervaring. De tournee loopt van 19 juli t/m 11 augustus.

Afgelopen zomer voerde de tournee van het World Youth Choir naar Zuid-Afrika. Onder leiding van de gerenommeerde dirigent Peter Dijkstra - voormalig deelnemer aan het World Youth Choir van 1997 t/m 1999 (NL) en Sidumo Jacobs, dirigent uit Zuid-Afrika, voerde het koor uitdagend repertoire uit.

Natuurlijk wil ook Nederland in 2008 prominent vertegenwoordigd zijn in dit unieke vocale evenement. Er kunnen per land maximaal twaalf zangers en zangeressen deelnemen. De audities voor de Nederlandse kandidaten worden gehouden in februari 2008 in het Kunstfactorgebouw in Utrecht.

Ben je geïnteresseerd en behoort je tot de doelgroep, of heb je leerlingen die tot die doelgroep behoren mail dan voor meer informatie naar Saskia Krusse, s.krusse@kunstfactor.nl, Kunstfactor. www.amateurmuziek.nl, www.kunstfactor.nl

Amsterdam

Lunchconcert door studenten van Henny Diemer in kleine zaal van het Concertgebouw in Amsterdam.

Plaats: Concertgebouwplein 2-6, Amsterdam. Datum: woensdag 24 oktober. Aanvang: 12.30 uur.

Reserveren: 020-7618345 of www.concertgebouw.nl

Den Haag

Buxtehude Cantate - afd. Oude Muziek - Koninklijk Conservatorium

Datum: vrijdag 2 november in de Lutherse Kerk; aanvang 17.00 uur

Inlichtingen: www.musantica.nl

Reserveren niet mogelijk; kaarten vanaf 16.30 uur aan de kerk

Buxtehude Festival van 2 t/m 11 november. Symposium onder voorzitterschap van Ton Koopman en Christoff Wolff.

Verschillende concerten in Leiden, Den Haag en Amsterdam.

Utrecht

Presentatie workshop *Recitatieven en Aria's* olv Marcel Beekman, tenor.

Plaats: Kapel v/h Hoofdgebouw Utr. Conserv., Mariaplaats, 28, Utrecht

Datum: vrijdag 26 oktober; aanvang 19.00 uur. Toegang gratis.

Arnhem

December Songs, een poëtische muziektheatervoorstelling.

Componist: Maury Yeston (musicals Titanic en Nine)

Een moderne variatie op Schuberts Winterreise, met deze keer een jonge Vrouw in de hoofdrol.

Plaats: Theaterzaal 2, Onderlangs 9, Arnhem. Première.

Uitvoeringen worden ook gegeven in Enschede, Deventer, Nijmegen en Amsterdam

Wetens(w)aardigheidje

Gevonden in een kerkenblad:

En ze zingt, ze zingt prachtig, uit volle borst

Ze zingt vanuit haar buik, haar ziel

Ze zingt de hemel naar beneden.

Van wie deze woorden zijn is mij onbekend.

MWE

AANMELDINGSFORMULIER

Hierbij geef ik mij op als

- werkend lid
- gediplomeerd zangdocent € 45,- per jaar
- studentenlid
- volgt opleiding tot zangdocent, € 25,- per jaar
- begunstiger
- steunt NVZ met ten minste € 45,- per jaar

Naam _____ m/v

Voornaam _____

titel _____

geboortedatum _____

adres _____

postcode/plaats _____

tel/mob/fax _____

e.mail _____

Opleidingsinstituut: _____

s.v.p. omcirkelen
Afstudeerniveau A B DM UM 1e fase 2e fase Bachelor Master

Afstudeerdatum _____ Onderwijsbevoegdheid: ja nee

Gespecialiseerd in: klassieke muziek lichte muziek

Overige relevante opleidingen _____

Als werkend lid dient u een kopie bij te voegen van het document waaruit uw bevoegdheid blijkt.

Het lidmaatschap wordt aangegaan voor onbepaalde duur, afmeldingen uitsluitend schriftelijk bij de ledenadministratie vóór 1 december.

Ledenadministratie: NVZ/ Greet Woltjes, Zwolseweg 241, 7315 GK Apeldoorn
tel. 055.5336609 / e.mail: ledenadministratie@zangpedagogen.nl

Ik kom graag in aanmerking voor een korting van € 5,- op mijn bijdrage en machtig hierbij tot wederopzegging de NVZ tot automatische incasso van de contributie van bank/gironummer:.....

Datum

Handtekening

NB Dit formulier uitprinten, invullen en opsturen naar de ledenadministratie NVZ.

welkom/wijzigingen

Als nieuwe leden heten wij welkom

Mariette Nollen-Witteveen
J.P.Thijsepark 367, 1411 XV Naarden
035.6940084
info@mariettenollen.nl

Nannie Schuller
Borssenburgstraat 27 hs
1078 VB Amsterdam
020-6730902
n.schuller@hetnet.nl

Monika Rose Caputo
Schoffelstraat 24, 1825 MB Alkmaar
Mrc_nh@yahoo.com

Winfried Verweij
Kepplerstraat 207, 2562 VL Den Haag
070-3453026
winfriedverweij@tiscali.nl

Klaas Spekken
Sellingerstraat 7, 9561 TA Ter Apel
0599-584325(ook fax.nr.)
k.spekken@kpnplanet.nl

Adreswijzigingen en overige correcties NVZ leden.

Sione Twilt
Acacialaan 4, 3053 ZB Rotterdam
010.4360078/06.19198314
s.twilt@hro.nl

Nienke van de Velde
Vrijheidslaan 4, 2806 KD Gouda
06.380449908
Nienke73@hotmail.com

Glenda Ossekoppele
Zwarte Woud 79, 3524 SP Utrecht
030.2673678
Zanglogo.colom@orange.nl

Monique Boland
Ellegoorsestraat 5, 7004 HC Doetichem
06-38252809
Monique.Boland@xs4all.nl

Debbie Engelsma
Goudsbloem 18
3984 CN Odijk
06-24211892
d_ebbi_e@hotmail.com

Judi-Haynes-Smart
Sumatrakade 221
1019 PK Amsterdam
020-4192329/06-10242250
judi@tobespecified.com

Anne Evers
Conference 75, 6922 CD Duiven
0316-266258
j.g.m.evers@orange.nl

Matthias Ebner
Tijdelijk adres:
Rottaweg 61
A-6713 Ludesch
Zurich
Tel:06-28962200 land nummer:+31

colofon

Samenstelling van het bestuur:

voorzitter

vacant

secretaris

Irma ten Brinke

Doetinchemseweg 233

7054 BG Westendorp

0315 298091

secretaris@zangpedagogen.nl

penningmeester

Roland Hangelbroek

Borgesiusstraat 43b

3038 TC Rotterdam

010 4525474

penningmeester@zangpedagogen.nl

lid

Lieve Geuens

Willink van Collenstraat 64

3621 CN Breukelen

0346 252957

lievegeuens@planet.nl

Contributie

De contributie van de Nederlandse Vereniging van Zangpedagogen bedraagt € 45,00 per jaar voor werkende leden en vrienden, en € 25,00 voor studenten. Aanmelding via de website **www.zangpedagogen.nl** of via de ledenadministratie. Het verenigingsjaar loopt gelijk met het kalenderjaar. Het lidmaatschap wordt aangegaan voor onbepaalde duur; afmeldingen vóór 1 december, uitsluitend schriftelijk bij de ledenadministratie.

lid

Diane Hidding

Vioolstraat 1

6922 KH Duiven

dianehidding@hetnet.nl

ledenadministratie

Greet Woltjes

Zwolseweg 241

7315 GK Apeldoorn

055 5336609

ledenadministratie@zangpedagogen.nl

ereleden

Cora Canne Meijer

Margreet Witsen Elias

Ank Reinders

Maria Rondèl

Kay Jensma

Samenstelling van de redactie:

Cora Peters, José Lieshout, Ineke van Doorn,

Evert Jan Nagtegaal, Margreet Witsen Elias,

Reina Waagenaar, Eugenie Ditewig.

drukkerij

Multicopy Apeldoorn

vormgeving Bulletin

Bi@e (Trix van Vugt), Utrecht

Kopij voor het volgende Bulletin (eind oktober) moet **uiterlijk 1 januari 2008** per email gestuurd zijn naar **redactie@zangpedagogen.nl**. Foto's ter illustratie (min. 300 dpi) worden op prijs gesteld. Over plaatsing van een ingezonden bijdrage beslist de redactie. De redactie behoudt zich het recht voor bijdragen te corrigeren en/of te redigeren. De NVZ aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van in het Bulletin geplaatste artikelen.

© 2007 auteursrechten voorbehouden, overname van artikelen slechts met toestemming van het bestuur van de NVZ.